

יְדַע מִצְמִיחַ תְּנוּנָה

נספח :

אברבנאל: השאלה הרביעית במה שסיפר ששלח עוזה ידו ויאחז בארון האלוקים כי שמטו הבקר, ושחרה אף ה' בו ויכהו שם וימות. והנה עוזה הייתה כוונתו רצויה ומחשבתו לשם שמים, כדי שלא ייפול ארון האלוקים מעל העגלה, ולמה המיתו האלוקים בחרון אפו על לא חמס בכפיו ואין מרמה בפיו? ובדברי-הימים [א', טו, יג] נזכר שאמר דוד: "כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלוקינו בנו, כי לא דרשנוהו כמשפט". ויורה שלא מת עוזה בחטאתו, כי אם בחטאת ישראל כולם, והוא זר מאד.

רש"י : אל עגלה חדשה. טעה בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז ט), ולפי שאמר (תהלים קיט נד): זמירות היו לי חקיך בבית מגורי, נענש לבא לידי כך, ומת עוזא על ידו, לפיכך כשהביאו מבית עובד, הביאו בכתף, שנאמר (בדברי הימים א טו יב ג): 'ויאמר להם אתם ראשי האבות ללויים התקדשו אתם ואחיכם והעליתם את ארון וגו', כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלהינו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט'

רד"ק: כי שמטו הבקר- שמטו פועל עומד כאילו נשמטו הבקר, כלומר נתפרקו איברייהם מקדושת הארון, שלא היה ראוי שיהיה נשא בעגלה שימשכוהו הבקר אלא בכתפי הלויים, היה ראוי להיות נשא... וואע"פ שבא הארון משדה פלשתים בזה הענין ולא שמטו הבקר פלשתים, לא היו יודעים מנהג משא הארון וכיונו במשאו במוטב אשר יכלו, שהרי לקחו עגלה חדשה ופרות אשר לא עלה עליהן עול, אבל ישראל שהיו יודעים משא הארון כמו שכתוב בתורה: 'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו' חטאו בזה, לפיכך הראה להם הקב"ה קדושת הארון בשני פנים, בשמיטת הבקר ובמות עוזא. והענין אשר שגה דוד בזה הדבר מקרא מפורש, חשב כי לא יהיה חטא בזה אם ישאוהו בעגלה, אף על פי שכתוב: בכתף ישאו, כי אמר באותו זמן במדבר צוה האל, כי לפי שהיה המשכן נשא בעגלות צוה לשאת את הארון בכתף, להראות כי קדושת הארון גדולה מקדושת המשכן, אבל בזמן שלא היה שם משכן חשב שאין חטא אם ישאוהו בעגלה .

ועוד: כי בעגלה בא משדה פלשתים ובזה שגה.

..ועוזא שגה כשאחז בו, כי לא נתן כי אם לבני לוי שהם מקודשים משאר בני ישראל, ומה שאמר למעלה כי אלעזר אחיו קדשו לשמור הארון, פירש לשמור הבית שהיה בו הארון, שיהיה בטהרה לכבד ולרבע לפני הארון לא שהיה שולח ידו בארון ולהסיעו ממקום למקום, כי לא יתכן זה כי אם לבני לוי . וכן התוודה דוד חטא זה כמו שכתוב בדברי הימים: 'כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלהינו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט'

ורז"ל דרשו בו: כי חטא עוזא באחוז בו, לפי שחשב שיפול הארון לארץ כי שמטו הבקר והנה מיעט לפי מחשבתו בקדושת הארון, שלא היה יכול לעמוד בעצמו בלא נושא, ואמרו על דבר זה נענש עוזא ואמר הקב"ה: נושאינו נושא עצמו לא כל שכן .

ידע מצמיח תנוך

מלב'ם: וישאָהוּ מבית אבינדב -שעוזא ואחיו נשאוהו מן הבית אל העגלה בכתף והיה ראוי שינשא על כל פנים ע"י לויים כדינו, לא ע"י זרים.

עם ארון האלהים-, רצה לומר שלא נשאוהו במוטות כדינו רק נשאו עם הארון עצמו, שאחזו בו ועל ידו נשאוהו לא ע"י מוטות ממצעים בינו ובין ידיהם ונגעו בארון זה אסור, וכמו שאמר בדה"י וישאוהו בכתפם במוטות עליהם. ויבואו- אחר ששגו בכל אלה הוסיף עוזא לפשוע במה ששלח ידו לאחוז בארון בחשבו שצריך סמך בל יתמוטט והיה לו לדעת כי ה' השוכן בו נושא לא נישא. ואמרו חז"ל: נושאיו נשא את עצמו לא כל שכן, והסבה לזה היתה כי שמטו הבקר מתחת העגלה, והיה לו להבין שזה היה משאתם ופחדם.

ויכהו על השל וימת שם עם ארון האלהים- שיעורו [כדי להבין משנים את סדר הכתוב:] ויכהו וימת שם על השל עם ארון האלהים. על ששל ושכח קדושת הארון ופחד ה' בעודו עם ארון האלהים, וזה חטא גדול מנשוא השוכח יראת המלך בעודו עומד לפניו.

דברי הימים א טו, יב-טו :

וַיִּקְרָא דָּוִד לְצָדוֹק וּלְאַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים וְלָלוּיִם לְאוּרִיאֵל עֲשֵׂיהַ וְיֹאֵל שְׁמַעְיָה וְאַלְיָאֵל וְעַמִּינָדָב . וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: אַתֶּם רְאשֵׁי הָאֲבוֹת לָלוּיִם הַתְּקַדְּשׁוּ אִתְּכֶם וְאַחֲיֶכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת אֲרוֹן ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַכִּינּוֹתַי לֹא: כִּי לְמִבְרָאוֹנָהּ לֹא אַתֶּם פָּרַץ ה' אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי לֹא דִרְשָׁנָהּ כַּמִּשְׁפָּט: וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהָלוּיִם לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׂאוּ בְּנֵי הָלוּיִם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כְּדַבֵּר ה' בְּכַתְּפָם בְּמִטּוֹת עֲלֵיהֶם: